

LÄRARHANDLEDNING - FANTASTISKA FÖREBILDER

Den här lärarhandledningen är till för att fördjupa era teaterupplevelse av pjäsen/monologen Fantastiska förebilder. Välj fritt bland övningar utifrån lust och nyfikenhet. Du vet bäst vad din klass behöver.

Vi hoppas den ska inspirera, locka fram känslor och diskussioner om pjäsen och det samhälle vi skapar tillsammans.

Innan ni ser föreställningen:

Syftet med att prata om föreställningen innan är

- öppna upp för olika tankar och associationer för temat i pjäsen.
- väcka nyfikenhet och intresse
- öka förståelsen för att publiken är viktiga medskapare

För en del elever kan det vara bland de första gångerna de tar del av en interaktiv teater, eller monolog. Berätta gärna att teater är en unik överenskommelse mellan publik och aktörer där vi befinner oss i samma tid, här och nu. Ögonblicket är här och nu, kommer aldrig åter. Dvs. Om du ser samma föreställning igen så är det inte säkert att du upplever samma sak. Du får gärna förbereda eleverna på vad en *interaktiv teater* är. Det är en teaterform som bjuder in publiken till dialog och det innebär att eleverna får svara på frågor och komma med förslag om vad som kan hända på scenen eller i berättelsen medens det händer. Eleverna är med andra ord viktiga medskapare av det som händer på scenen. Hur det går till kommer skådespelaren tydligt visa.

Ha god tid på er till en diskussion eftersom stress påverkar vårt sätt att tänka och känna.

Teater- en väv av tecken, symboler och tolkningar:

En teaterföreställning är ett konstverk med flera olika konstnärliga delar som byggs och samverkas av olika yrkesgrupper. Dessa delar möts hos åskådaren som en väv av tecken och symboler. Dessa tecken och symboler uppfattas på olika sätt beroende på inlevelse, fantasi och egna erfarenheter. Teatern blir här en reflektionsyta att spegla sig i. Ett stöd eller en utmaning för våra värderingar. Den ger oss möjlighet att förstå vår historia, vår samtid, hitta vår egen väg och väcka tankar om framtiden.

NORMSTORM

Manus/Dramatik: Det skrivna grundmaterial som gestaltas och berättas i teaterföreställningen.

Interaktiv teater: kallas det när publiken får vara med och påverka vad som händer på scenen.

Regissör: Är den som leder arbetet med teatern och som bestämmer hur den delarna ska berättas och fungera ihop.

Scenografi: Hur scenen visuellt utformas, ex. dekor, färg, inredning, kostym & rekvisita.

Mask: Smink och frisyra som formar karaktärerna.

Skådespelare: Arbetar med att tolka och gestalta pjäsens roller på scenen.

Musik: I denna föreställning ingår musik som är med och berättar och förstärker pjäsens handling.

Publik: Alla som tar del av teatern men som inte arbetar med den eller med teknik bakom scen. I en interaktiv teater är den viktigaste av allt, den är med och sätter stämningar och riktningar och dialog i pjäsen.

Under teaterföreställningen:

Tänk på hur elever och lärare är placerade under föreställningen. Om du vet någon eller några elever som behöver extra stöd - sitt i närheten. Det blir bästa möjliga atmosfär om skådespelare och lärare samarbetar.

Skådespelaren är van att ta in känslor och reaktioner under tiden och ser skillnad på oro och inlevelse eller engagemang. En pjäs kan ex. ta fram förvåning eller skepsis och är då en del av upplevelsen. Skådespelaren behöver er hjälp om det blir alltför stökigt. Föreställningen erbjuder eleverna att interagera med de olika karaktärerna i föreställningen. Det gör att lärarna kan se hur eleverna reagerar på vad som händer. Ibland kan kommentarer eller frågor dyka upp under föreställningens gång, det finns 10 minuter efteråt för att ställa frågor eller om ni bokat workshop/diskussionsdel. Det är inte alltid allt kan rymmas i en föreställning eller workshop och då är det skolan och lärarnas ansvar att följa upp, fånga upp och diskutera det som kommit upp under föreställningen.

Det måste finnas lärare med under hela föreställningen, man kan inte byta lärare efter halva föreställningen. När det är dags för föreställningen att börja, slappna av och njut!

Efter föreställningen:

Syftet är att tillsammans

- minnas och samtala om föreställningen

NORMSTORM

- ge eleverna chansen att uttrycka sina tankar och känslor
- bearbeta pjäsens tema om förebilder, fördomar, sexuell läggning, makt och härskartekniker... och att
- låta eleverna förstå att det finns fler sätt att se på en föreställning.
- låta eleverna reflektera över teaterupplevelsen i relation till deras egna liv.

Prata gärna om att det inte finns ett sätt eller rätt och fel i sin upplevelse i att tolka konst/scenkonst. Dvs. dramatikern som skrev pjäsen hade en tanke med vad hen vill berätta, skådespelarna hade en tanke om hur de ville berätta och publiken får alla olika tankar om vad som berättas.

Lärarens roll:

Välj uppgifter utifrån vad som passar din klass och dina elever bäst. Det finns uppgifter som är muntliga, skriftliga, eller inom bild och drama. Det viktiga är att alla elever får chans att uttrycka sig på det sätt som de är mest bekväma med. Alla tankar om pjäsen ska respekteras. En del har tyckt om eller blivit berörda, andra känt igen sig, andra haft kul eller tråkigt. Din roll som pedagog är att inte själv värdera den utan istället skapa utrymme för elevernas tankar och reflektioner.

Olika grupper har olika förutsättningar så därför får du fundera över om någon frågeställning eller övning behöver omformuleras, tas bort eller justeras för att bättre passa din klass och dina elever.

Tänk igenom vilka resonemang eller tankar som kan dyka upp.

Faktakunskaper som kan vara bra att ha till hands är Skollagen, Lgr 11 eller läroplan för gymnasieskolan. Skapa ett öppet klassrumsklimat, fördela ordet och talar utrymmet mellan pojkar, flickor och ickebinära. Om någon tycker utanför ramarna så är det en del av den demokratiska tanken så länge de åsikterna inte kränker någon annan.

Tänk på om en annan placering av gruppen i rummet kan underlätta för en diskussion, cirkel eller annan formation där man kan se alla som deltar.

Vilka regler gäller under en diskussion?

NORMSTORM

Förslag på regler:

- Alla har rätt att tycka som de vill
- Alla ha rätt att säga sin mening, utan att kränka andra.
- Det finns inga rätt och fel, men mer eller mindre underbyggda argument.
- Det är inte tillåtet att avbryta, grimasera eller kommentera när någon annan pratar.
- Man talar när det är ens tur.
- Alla har rätt att avstå från att uttrycka sig.
...Fler förslag?

Gruppindelning:

I klassen finns grupperingar som kan behöva brytas för att nya mönster och diskussioner ska kunna uppstå. Läraren delar in i grupper. Duktiga elever ska ex- inte fungera som avledare utan kan ingå i en grupp där alla är lika ambitiösa.

Minnas, samtala & diskutera:

Mindmapping kan vara ett sätt att diskutera, först får alla elever blunda och se vad de minns från föreställningen, det kan vara en karaktär, en replik eller en känsla. När de kommit på något kan de titta. Alla bidrag bildar en mindmap.

Öppna frågor kan vara en fortsättning på mindmapping eller göras som enskild övning. Låt eleverna prata i smågrupper eller två och två. Diskutera sedan i helgrupp vad de mindre grupperna kommit fram till.

- Vad har du för tankar om pjäsen?
- Var det något du inte förstod eller tyckte var svårt i pjäsen?
- I pjäsen framträder olika karaktärer och känslor, vad har du för tankar om det?
- Vad skulle du säga är en förebild om du fick bestämma?
- Kan du berätta om en fördom som du vet finns eller som du fått syn på efter att du sett föreställningen?
- Finns det något som karaktären är rädd för ska hända, vad tror du?

NORMSTORM

Ordlista

Föreställningen innehåller en del svåra ord.

Psykoanalys Förminska Självhjälpsbok Analys Förneka
Non violent communication Konfrontation Överjaget Infantil
Föredömligt Besserwisser Slumpmässigt Subtil Förklädnad
Krypskytt Förminska Premiss Fotnot Perfektion Asexuell
Bisexuell Private space Feedback Kolesterol Förakt

Kanske finns det fler ord som eleverna undrar över?

Inre röster:

Ilska, Oro, Logik, Glädje/Lekfullhet, Yta.

Några av känslor stämningarna/rösterna är vi mer vana vid än andra. Kan du känna igen någon av dem i karaktärerna i föreställningen? Har du några inre röster? Vilka då? Skulle du vilja ha det? Vilka då?

Uppgift: Rita och beskriv dina inre röster.

Material: Pennor, Färgpennor & Sudd och/eller Kritor eller Vattenfärg.

Förebyggande arbete, hjälpas åt

Uppgift: Hur kan jag agera om jag märker att någon blir utanför pga. fördomsfullt tänkande och agerande? Hur kan jag agera om någon blir utsatt för kränkande handlingar (pga. sitt kön, sexuell läggning) ?

Skapa en tipslista, vem kan man vända sig till? Vem är ansvarig för att alla ska trivas på skolan? Vad säger den personen om sitt ansvar? Vem bestämmer vad som är kränkande egentligen?

Vilka regler gäller i klassrummet? Vilka regler gäller på nätet?

Låt eleverna skriva ner allt de kan komma på. Ge dem tid att i mindre grupper diskutera vad de kommit fram till. Varje grupp presenterar vad de kommit fram till. Läraren sammanställer grupperas svar på ett sätt så att materialet är synligt och tillgängligt, levande i klassrummet framöver.

NORMSTORM

Collage

Uppgift: Gör ett collage kring samhällsideal och förebilder, vem är det som blir en förebild, varför? Finns det skillnader mellan vilka förebilder flickor och pojkar har? Varför? Vilka egenskaper, uttryck, utseenden är viktiga/oviktiga? Finns det personer som är förebilder men som inte borde få vara det? Vem skulle vara en förebild om du fick bestämma?

Eleverna får klippa och klistra bilder och text från tidningar och skapa 1-3 förebilder som de sedan presenterar, vem är det, argument för deras roll som förebild. 1-3 argument.

Det är inte säkert att eleverna själva tycker personen är en förebild, snarare har de kunnat identifiera att det finns olika perspektiv och förebilder för olika personer.

Tema att prata om: Motstridiga känslor eller rädslor för att hamna utanför.

Förslag på skrivövning: Berätta om en fördom som du själv har/haft. Vad är det som gör det till en fördom, hur kan man tänka istället? Vilka fördomar tror du är vanliga, varför?

Eller, skriv till dig själv som yngre, utifrån vad du vet nu. Vad hade du gett dig själv för råd om framtiden?

Värderingsövningar:

Värderingsövningar är bra för att skapa engagemang och diskussion i en grupp. Eleverna får öva sig i att ta reda på och stå upp för sin åsikt.

Alla åsikter ska respekteras och det är möjligt att ändra sig under värderingsövningens gång. Ett viktigt inslag i värderingsövningen är klargöringsfrågorna som du som lärare ställer, de ska vara utifrån ett ärligt intresse, ingen ironi och försöka få fram vad personen verkligen menar. Ibland kan det komma upp saker som kan vara provocerande att lyssna på, speciellt om man själv har en annan åsikt. Då är det extra viktigt att lyssna och ta personens åsikt på allvar. Även här gäller givetvis att åsikterna som sägs inte ska vara av kränkande art.

Var nyfiken och öppen som ledare så kommer eleverna att vara mer öppna med sina åsikter och tankar.

NORMSTORM

Fyra känslhörn:

I denna övning placerar vi de fyra grundkänslorna i rummets fyra hörn; Arg, Ledsen, Glad, Rädd. Eleverna står i mitten av rummet och flyttar sig sedan till det hörn med den känslan som passar bäst när de hör ett visst ord.

Om en elev inte känner något av känslorna så kan hen stå kvar i mitten av rummet. Läraren läser ett ord i taget. När alla valt ett hörn eller står kvar så får de elever som står i samma hörn diskutera med dem som står där om hur de resonerat. När alla fått diskutera kan man i helgrupp lyfta fram de olika perspektiven från olika hörn. Alla ord behöver inte diskuteras.

Vad känner du när jag säger:

Kattunge	Städa	Tiktok/Sociala medier	Sommarlov	Fisksoppa	
Leka	Teater	Att bli stor/ungdom	Alla får vara med	Regn	
Kärlek	Husdjur	Olikhet	Mobbning	Fattigdom	Klimatet

För att boka en workshop med värderingsövningar och dramaövningar med Normstorm, se nedan.

Källor och inspiration:

Att öppna nya världar, gå på teater med barn i skola och förskola, Riksteatern, 2008.

<https://www.riksteatern.se/globalassets/lokal/riksteatern-ostergotland/riksteatern-att-oppna-nya-varldar.pdf>

Styrdokument:

Skollagen, Lgr 11 och läroplan för gymnasiet.

www.skolverket.se

NORMSTORM

Utbildningsradion:

<https://urplay.se/program/157050-ur-samtiden-att-upptacka-nya-varldar-en-vav-av-tecken>

Kontakt:

Ni får gärna ta kontakt om det finns frågor kring föreställningen eller handledningen eller om ni vill boka en föreställning och/eller workshop. Det är alltid extra roligt med feedback från elever eller synpunkter som gör att det går förbättra arbetet med och kring teatern.

Följ gärna:

hemsida: www.normstorm.se

facebook: <https://www.facebook.com/cizzigronkvist>

instagram: <https://www.instagram.com/cizzigronkvist/>